

BULLETIN



Společnosti Otokara Březiny

35

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU

SRPEN 2004

Ti, kdož se ptají po nejvyšším tajemství krásy, ptají se jedinou otázkou, která řevěla na rtech všech proroků: Jak žít? Neboť jako všady i v oblastech krásy vládne hrůza a nádhera spravedlnosti, sklánějící se stejně k červu jako ke knížeti myšlenky a dosypávající hvězdami jako granátovým pískem nerovné misky vah do věčné rovnováhy, nikdy neporušené, vždy v stejném napětí držící kosmos. Každý trhá z rozkošného ovoce krásy na těch větvích, k nimž dorostl svým duchovním vzrůstem ...

(Hudba pramenů: Zasvěcení života)

Kdykoli píši o Otokaru Březinovi, nejde mi o údaje, nýbrž o poznání díla a skrze toto dílo o poznání života. Všechno ostatní je mně vedlejší. Zákon básnického díla je zákonem života.

Miloš Dvořák

V Březinově díle nabývají slova stále dalších a dalších významů, mohutnějících od básně k básni. Nejde o slovo jako o pouhý výraz, ale o slovo, skrývající a pozornému čtenáři odhalující další a další průhled do nejtajnějších záhybů autorovy duše a skrze ni k poznání vlastního nitra a zákonitostí života. Zákony, byť často málo respektované, jsou přece již známy.

Svou poezií vtělil Otokar Březina do slova sílu a mohutnost rozpětí svého ducha, pracujícího s nasazením života pro vzájemné porozumění mezi lidmi, ukazujíc jim krásu přírody, myšlenky i věci. Každé úsilí, každá bytost a věc dosahuje největšího významu, tedy pravého naplnění tam, kde se nejvíce přibližuje svému určení nebo s ním splývá.

Moc díla Otokara Březiny je darem, umožňujícím pochopení významu obyčejných věcí, krás přírody i nejjemnější a nejsložitější záchvěvy lidského ducha. Způsob, jímž svoje dílo zpřístupnil, umožňuje jeho prožití všem vnímavým čtenářům, aniž by se jakkoli dotýkalo jejich osobního vyznání. (z)

...
Ó Věčný! V té chvíli, když ruce mé bez vlády klesly, zesláblé láskou,
vlastní svůj život viděl jsem, změněný neznámým světlem:
bledé jiskření barev, jež prýštělo z ledových květů mých oken,
roztálo smyté tvým ohnivým dechem a v nádheře zahrad tvých zrakem jsem
šílel.

A přece, můj Otče! kde jsem už slyšel hlas tvého ticha, že je mi tak známý?
A žár tvého zraku, jenž duši mou uspal a probudil k tomuto snění?
Na rtech mých pálí sladkost tvých hroznů a polibky bratrských duší.

Slavnost tvých zvonů padá mi do snů a dává mi sníti o hudbě
a znamení jitřní tvých poslů v sen můj se odráží tušení smrti.

Sladká tvá vzpomínka zbyla mi v duši, jak vonná tma po uhaslém světle,
a teplem táhne mi krví, jak ruka milovaná by držela ruku mou v noci, když
dřimu,

a vroucností dlouhého stisknutí dala mi sníti o lásce.

Půlnoc tvé mystické luny vábí mou píseň, by ve snění bloudila
v nebezpečnostech,

a jako z kamenů svítících v noci, tajemstvím denních tvých světél dýchá mi
krása,

a oněmlá láskou hovoří duše má hlasem, jež mívala druhdy.

— — —

Noc věčná usnula v zrajících polích. Důvěrně s výší mi zářily hvězdy.

O svítání šeptaly vůně, známý hlas přijal ticho,

o slunci jabloně snily, o čistém setkání duší poupata růží,

má duše, teskná a šťastná, o domově.

(O. Březina, Kde jsem už slyšel? ...)

Noc z 24. na 25. března 1929

V posledních dnech býval u Březiny přes noc školník Rezek. Spával v pracovně před ložnicí, v níž ležel nemocný básník.

Občas Březina v noci naříkal a Rezek, který v takových chvílích stál u jeho lůžka básníkovi rozuměl, jak při sténání říkal, že zemře hladem. Březina nemohl jíst a pro stálou žízeň pil, upíjel, malinovou šťávu. V noci z 24. na 25. března, z neděle na pondělí, spíše již k pondělnímu ránu se pokoušel vstávat a jít ke stolu, že tam musí něco udělat.

Pan Rezek ho těžko dostával zpět do postele a pak běžel pro doktora Šlechtu. Cestou se zastavil u Tomanů, kde bydlela učitelka Emilie Lakomá. Sdělil jí smutnou zprávu, že tentokrát je to s Březinou zlé, že se blíží konec. Když se Rezek vrátil do Březinova bytu, byl zde již MUDr. Šlechta. Sedl na židli k lůžku básníka, vyšetřoval jej, kroutil hlavou a pak poslal Rezka k inspektorovi Lukšů, že Březina umírá. To už také přiběhla zděšená Lakomá, ale pan Rezek ji varoval, rozhodně teď aby tam nechodila. Vtom přišel pan Lukšů a Lakomá ho uprosila, aby ji pustil nahoru k Březinovi. Šli. Ale doktor jim řekl, že již nastal konec. Zatlačil Březinovi oči. Lakomá se vrhla na mrtvého. Líbala mu ruce. Když za chvíli přišla paní Lukšů, mrtvého převlékli, přenesli a uložili jej na pohovku vedle do pracovny.

25.3. Pondělí. Odpoledne přijel pan profesor Jech. Zašel cestou do školy k panu inspektorovi Lukšů. Cestou potkal Josefa Kapinuse, Josefa Marcela Sedláka (Poutníka) a učitelku Svobodovou. Josef Kapinus jim sdělil, že o smrti Březinově telegrafoval Demlovi a Bílkovi. Jech s panem Lukšů zašli k doktorovi. Ten jim vypravoval o Březinově skonu a o příhodě s budějovickým farářem Bušem, který chtěl minulý den navštívit Otokara Březinu. Doktor Šlechta nechal stát Buše dole a šel se zeptat Březiny, zda ho má pustit. Březina blýskl očima a řekl doktorovi, aby pozval Buše až o svátcích, že je nemocen. Když se doktor vrátil, Březina mu říká: „Já věřím v Boha, ale nechci dělat žádné gesto. Chci odejít tak, jako moji rodiče.“

V těchto souvislostech se jeví, že tvrzení, zveřejněné v lednu 1998 v Lidových novinách, že: „Dva dny před tím, než Březina zemřel se k němu přes pekařství v přízemí vloudil Deml a chtěl ho vyzpovídat. Březina odmítl, rozrušil se a za pár dní zemřel na slabost srdce ...“ není pravdivé.

Když MUDr. Šlechta slyšel, že Jech a Lukšů půjdou na hřbitov hledat vhodné místo pro Březinův hrob, nabídl svou hrobku. Při cestě na hřbitov vystoupili k Březinovu bytu. Byl to zvláštní pocit pro Františka Jecha, když naposled v bytě uviděl Mistra. Dveře byly otevřeny, bylo uklizeno díky rodině školníka Rezka a v pracovně uprostřed na pohovce ležel Mistr v černém šatu, bradu podvázanou bílým šátkem, za hlavou na stolečku bílý věneček a světlo v lampičce. Vešli do ložnice, v níž ještě před několika hodinami dýchal. Na tuto návštěvu vzpomíná pan profesor Jech v knize U Březiny (222).

Rozhlédli se po hřbitově a spěchali do školy, kde již čekali doktor Otakar Fiala, J. M. Sedlák, paní Lukšů, učitelka Lakomá, starosta obce Josef Musil, učitelka Svobodová a přišel i MUDr. Šlechta.

Bylo potřeba zajistit a zařídit mnoho věcí do pohřbu i na dobu poté. Co se zatím zařídilo: pohřeb, ale před pohřbem cínovou rakev z pohřebního ústavu „Důvěra“ pana Hájka, smuteční výzdoba sokolovny, v ní katafalk, světlo, služby, na hřbitově vykopat hrobku, vyzdít ji, sestavit úmrtní oznámení a rozeslat (adresy!). Důležité a nutné: Najít poslední vůli, zařídit se podle ní (seznam viz Jech str. 224 – 225).

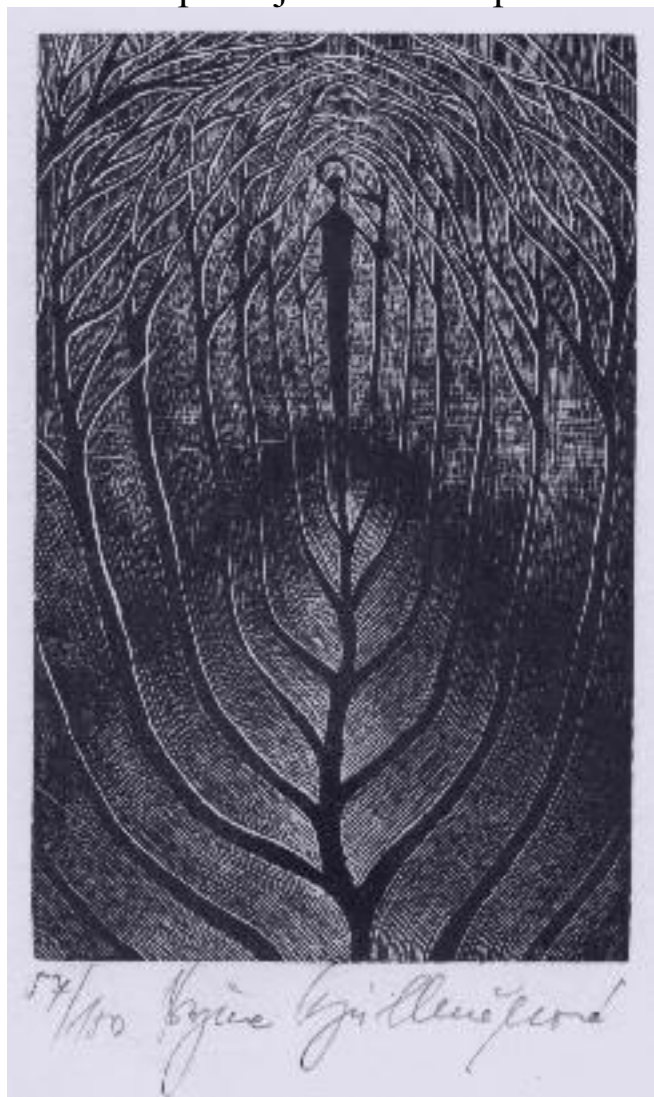
Pohřební řeči nad rakví Otokara Březiny

Prof. Dr. Arne Novák (za univerzity):

Není tomu ani půl roku, co většina Vás, kteří jste přišli dnes tak zlomeni, jste se radovali, že Otokar Březina je mezi námi. Pro nás přítomnost ducha, jako byl Otokar Březina, byla posilou. My jsme cítili, jak v tom jeho srdci bije srdce celého světa a jak skrze toto srdce jsme s ním spojeni. Nás posilovalo, že

smíme býti jeho krajany, jeho současníky, že smíme usednout u jeho nohou a poslouchat slova moudrosti

... a dnes přišli jsme se sem poklonit tomu velikému muži.



Přicházím jménem tří vysokých škol národa československého, jménem Karlovy univerzity, která pokládá si za čest, že ho směla jmenovat svým čestným doktorem, jménem univerzity Masarykovy, která toužila po tom zařaditi ho mezi své členy, jménem té univerzity, na kterou myslil šlechtný básník ve své závěti, přicházím jménem Komenského univerzity v Bratislavě, na níž, jako na všech projevech naší kultury, měl živou a vroucí účast.

Přicházím k tomu zbořenému chrámu, abych mu poděkoval za všechno, co pro naši kulturu znamenal jako umělec, jenž dovedl dostáti požadavkům největším a nejtěžším ...

Vy jste cítil, jak pokračujete v tom díle českého slova, které začíná Josefem Jungmannem a v kterém bylo pokračováno Jaroslavem Vrchlickým. Přicházím, abych Vám, Mistře, poděkoval za Vaše myslitelské dílo. My

učitelé na filosofické fakultě víme, že učenost není všechno ... Moudrých lidí je málo. Zde chodil však muž moudrý a svatý a tím, že on byl tak moudrý a svatý, posvětil i ten stav, ve kterém jsme i my. Děkujeme Vám, že jste byl takovým stavitelem chrámu. My cítíme, že jsme jen pomahači při stavbě, ale my jsme byli posilováni a budeme posilováni vědomím, že chrám, který zde vyrůstal, měl za stavitele Vás. Za to všechno jsme Vám přišli poděkovat.

Kolikrát jste nám dal krásně pochopit ve svých meditacích, že velcí mrtví našeho národa jsou stále živí, že je stále potkáváme. V tom můžeme kráčet po Vašich stopách ... O to hlavně usilujeme, o chrám nového čistého duchového českého mravního člověka, o chrám, jehož Vy jste byl stavitelem. Byl vskutku pravým učitelem nejen svým životním povoláním, ale celým ryzím životem. Byl vskutku učitelem božským, magister divinus, jak ho nazval pan Čapek.

Svým ušlechtilým hlubokým myšlením a láskou objímal světy, ale především svůj národ ...

V něm vládla vzácná harmonie. Na jedné straně úcta k přírodě, na druhé obdiv k technické kultuře, na jedné straně záliba v ústraní a přece živý zájem o věci veřejné, plachost a skromnost na jedné straně a zase zanícení o věci ducha.

Působil s nejlepším prospěchem jako učitel. Nejen však jako učitel, ale i jako básník a při tom svém poslání vážném a odpovědném, které ho vábilo a působilo radost, našel nejen skvělou formu básnickou, ale i pravou hloubku. Jistě případně nazval ho pan dr. Guth Jarkovský naším novodobým Štítným a Komenským.

Zemřel básník, když duch jeho vydal plody převzácné!

Drahý Mistře! Tvá tělesná schránka odchází, ale plody Tvého ducha zářiti budou národu!

Kéž duch Tvůj pronikne národ!

Josef Musil, učitel, starosta města Jaroměřic

Náš milovaný učiteli a Mistře!

Představitelé národa rozloučili se s Vámi jako s básníkem a filosofem. Já loučím se s Vámi jako se spoluobčanem. Svým pobytem v Jaroměřicích proslavil jste naše malé město.

Ještě po staletích budou sem chodit lidé ...

My se můžeme pochlubit, že jste byl nejvíc náš. Pro každého jste měl vlídný pohled a ...

Byl jste náš nejen slovem, ale ještě více příkladem. Milovali jsme Vás bez rozdílu stavu, pohlaví jako otce.

Ve chvíli, kdy se naposled loučíme, děkujeme Vám ...

Jestliže se stalo, že jsme Vás někdy nevědomky pohněvali, prosím, odpusťte nám ...

Váš hrob bude nám místem svatým.

Odpočívejte v pokoji!

Jakub Deml na hřbitově:

Přátelé!

Bylo by nespravedlivé a velikým nevděkem, kdyby nepřišlo nějaké slovo z řad duhovenstva, které on tak miloval.

On sám si přál před smrtí katolický pohřeb.

Jsou zde zástupcové všech vrstev národa, jsou zde ctitelé ze všech končin naší vlasti. On zasluhuje naší úcty, zvláště v tomto okamžiku, kdy se s ním loučíme.

On sám před lety, kdy jsem se rozhodoval pro tento stav, mi řekl: „Kdybych se

já znova rozhodoval, byl bych knězem. V první knize jeho básní máme důkaz, že tak opravdu cítil:

„Ó, Věčný, rci, zda smím, kde chrám Tvůj z kovu ční, nad městem z mramoru, své krve touhou nečist, při malém oltáři, pod klenbou poboční Ti mši svou tichou přečíst?“

Ale on, náš básník, představoval si kněžství podle svého způsobu jako čisté kněžství srdce a lásky. Máme jednu báseň, která je obrazem katolické liturgie: „... jako při Asperges tajemném po stupních světů před námi jdeš, gestem, jež duhové brány nad věky klene, vše posvěcuješ: genia, smutek žen, veselost dětí, rozkoše zahoření, jemný sen květů i zvířat, oddané, nereptající pokoření ...“

Tady máme jeho srdce kněžsky nadchnuté: na prvním místě Boha a pak celé jeho dílo. Je zde žena, dítě, rostlina, kvítko i zvíře. Takové bylo jeho srdce a taky jsem častokrát rozmlouvaje s ním poznal, kterak on miloval po kněžsku celé stvoření. Proč si tolik vážil katolické liturgie? Poněvadž prý je úzce spojena se životem přírody. Vánoce jsou v době, kdy zuří na zemi největší mráz a přece v té době beznadějně církev katolická nám dává uctívati Božské dítě, které je slibem lepší budoucnosti. Tak se on dívá na katolické náboženství

(jak se díval na život kněžský). Život kněze si představoval takový čistý, jaký žil Msgr. Stojan. To proto, že on také všecky miloval, všem pomáhal, kdo se na něj obrátil a právě těm nejchudším a nejvíce opovrhovaným.

Říkal mi zdejší pan doktor, že náš drahý Mistr dodýchal v 11 hodin 32 minut. Ale ještě 3 minuty po smrti tlouklo jeho srdce. To drahé srdce dotlouklo, ale v jeho díle bude žít navěky navždy. Děkujeme mu za jeho krásné dílo a slibme mu, že budeme podle jeho díla žít.

Trpěl po převratě obavami o národ. Báł se, že může národ ztratit víru v Boha ... Když jste zde postavili kámen osvobození půdy, on mi pak v Tasově o

tom vyprávěl. Řekl: „Mluvílo a řečnilo se mnoho“. Přišel i pan poslanec Molík se svou řečí a ke konci řeči pravil: „A nyní, přátelé, když jsme tu půdu dostali do svých rukou, poděkujme Pánu Bohu!“ Jakmile prý jste uslyšeli slovo Bůh, všichni jste si oddychli.



On si všimal, kde ještě je Bůh, kde je ohrožen a kde ho dosud není. Děkujeme mu za jeho příklad, jak si všimal všech jako bratří, že si všimal žebráků a chudých. Za ty chudé musím zde promluvit ...

... hořel velkou láskou jako velikonoční paškál ...

Václave, Václave, loučím se s Tebou, přítel Tebe nejméně hodný, nejméně důstojný.

Přimlouvej se za mne jako za ten český národ!

Přátelé, pomodleme se za něj, aby i on se za nás přimlouval!

Otče náš ...

Za ČAVU Dr. Guth Jarkovský:

Česká akademie věd a umění mi uložila, abych se za ni rozloučil nad rakví jejího člena a největší její chlouby. Ujímám se však slova jménem celé české obce básnické a všech literárních sdružení, která zde též zastoupena jsou význačnými svými zástupci. Slova smutku pronesená u rakve O. Březiny jsou vskutku jen výrazem naší lidské slabosti, neboť Otokar Březina, který po léta směřoval k výšinám, dospěl tam, kam toužil. Tuto tělesnou schránku odevzdáváme zemi s tím pocitem, že se loučíme jen s tím, co na něm bylo pomíjejícího ... svými kořeny hluboko vězel v té české zemi, cítil celou její mravní minulost, celé poslání našeho národa ...

... Loučíme se s Tebou, Tvoji druhové a Tvoje památka zůstaň s námi.

Učitel Šneller za učitelstvo:

Jako zástupce učitelstva československého přišli jsme, abychom projevili hlubokou soustrast nad ztrátou Otokara Březiny. Přišli jsme, abychom se rozloučili s ním, jako s druhem v práci školní, práci, kterou konal po dlouhá léta s láskou a radostí ...

Těžká a krásná služba a ušlechtilá. Bude nám vždycky zářit jako vzor jeho láska k dětem a jeho trpělivost s nimi, jeho porozumění pro úkoly školy i jeho bezpříkladná dobrota ...

Jsme mu vděčni za to a zároveň hrdi na to, že se cítil vždy učitelem a že jím zůstal i tehdy, kdy mu jeho velikost otevřela brány škol vysokých.

Šťastný osud přál mi, že se na můj podnět hlásil a dostal na měšťanskou školu v Jaroměřicích. Posledně navštívil nás básník o výstavě soudobé kultury v Brně (1928) ... Přišli jsme na pohřeb ... s hlubokým pohnutím ... při tom s vědomím, že nám bylo dopřáno žít v blízkosti genia ...

Za národní demokracii MUDr. Viktor Šlechta:

Jako nejstarší člen místní organizace československé národní demokracie loučím se s jejím nejvýznamnějším členem Mistrem Březinou. Zesnulý Mistr

byl jejím členem od jejího založení a to z přesvědčení. Když vláda věcí vrátila se zpět do rukou dosud těžce stíhaného národa, přemýšlel často Mistr o jeho budoucích osudech. Nastalé události ho těžce zkrušovaly a obával se nových ran i škod v budoucnosti. Zejména poválečná psychoza a hrubý, bezohledný materialismus stranický těžce naň doléhaly. Byl vroucím Čechem, miloval upřímně svůj národ, byl vlastencem starého dobrého zrna a třeba to nebylo v módě, nestyděl se za to, i když jeho fyzický život dohasínal. Báł se o duši českého dítěte. On, bývalý učitel, který měl děti tak rád, hrozil se toho, jak panující snaha pozvolna otravuje duši českého dítěte stranictvím – dítěte, budoucnosti to jeho národa. On ve vřavě stranických bojů byl vysoko nad ně povýšen a myslil jen na dobrý osud svého národa. Nebyl politikem z povolání,

ale jeho filosofický duch, jenž viděl do budoucnosti, který si však všímal i otázek denního života a je svým úvahám podroboval, promlouval často o věci o osobách tak jedinečným způsobem, že to až překvapovalo a vzbuzovalo dojem filosofa – politika nebetyčně vyčnívajícího nad mnohé profesionální politiky. A to vše ze strachu a starosti o budoucnost českého národa. Říkával: „Národ a vlast nade všecko“. Proto z přesvědčení byl národním demokratem, těšil se z její práce a úspěchů i úspěchů místních. Já pak, který jsem mu zatlačil oči, když jeho nesmrtelná duše opustila fysickou schránku do výšin, o nichž snil a v něž pevně věřil, loučím se s ním jménem



spolusmýšlejících ve smutku, který chováme a volám: Mistře, milý člověče, velký Čechu, jeden z největších, žijte blaze v tom novém světě! Nezemřel jste! Vaše dílo bude palladiem československého lidu tak, jak Vy jste tomu chtěl a ukazoval cestu. Nová, i ta dorůstající generace, bude českou, vlasteneckou, tak horoucně vlasteneckou, jako jste byl Mistře, sám!“

Z různých materiálů přepsal Ferdinand Höfer

... Když jdu po jaroměřickém hřbitově, potkávám samá jména svých předků a příbuzných. V řadě, v níž odpočívá O. B., jsou i rodiče mé matky (pozn.: pocházela z jedné větve Míčova rodu). Jsou v tom možná spojitosti, jež nedovedu proniknout a přechít. Můj otec nastoupil kdysi v Jinošově na učitelské místo po Ot. Březinovi a Březina chodíval z Jinošova do Jasenice, do mého rodného domu. Později přišel do Jinošova Jakub Deml.

Na tom jaroměřickém hřbitově je Březinův hrob jaksi schovaný, ale to by nebylo tak zlé, odpovídá to celému jeho životu. Mně na tom hrobě nejvíc překáží ten pomník. Je to dílo, které má svou výtvarnou hodnotu a sílu, ale na hrob Březinův se to nehodí, protože z toho číší beznadějnost a Březina i v době, kdy se odmlčel, byl duchem povzbuzujícím, pracujícím ustavičně na díle života, i když pro mnoho lidí to nebylo vidět. Bílkův „tvůrce“ je tam úplně bezmocný a myslím, že výrok Jakuba Demla o něm je výstižný: „Nedivím se, že ten tvůrce je tak smutný, když si uvázal takovou herdekbabu na krk:“ Ten pomník je osobní konfese Bílkova, asi jej měl právě hotový nebo na něm pracoval, a tak jej uplatnil na hrobě Otokara Březiny. ...

Dopis Miloše Dvořáka, který došel 26. března 1971 do Přerova Zenobii Vítězové.

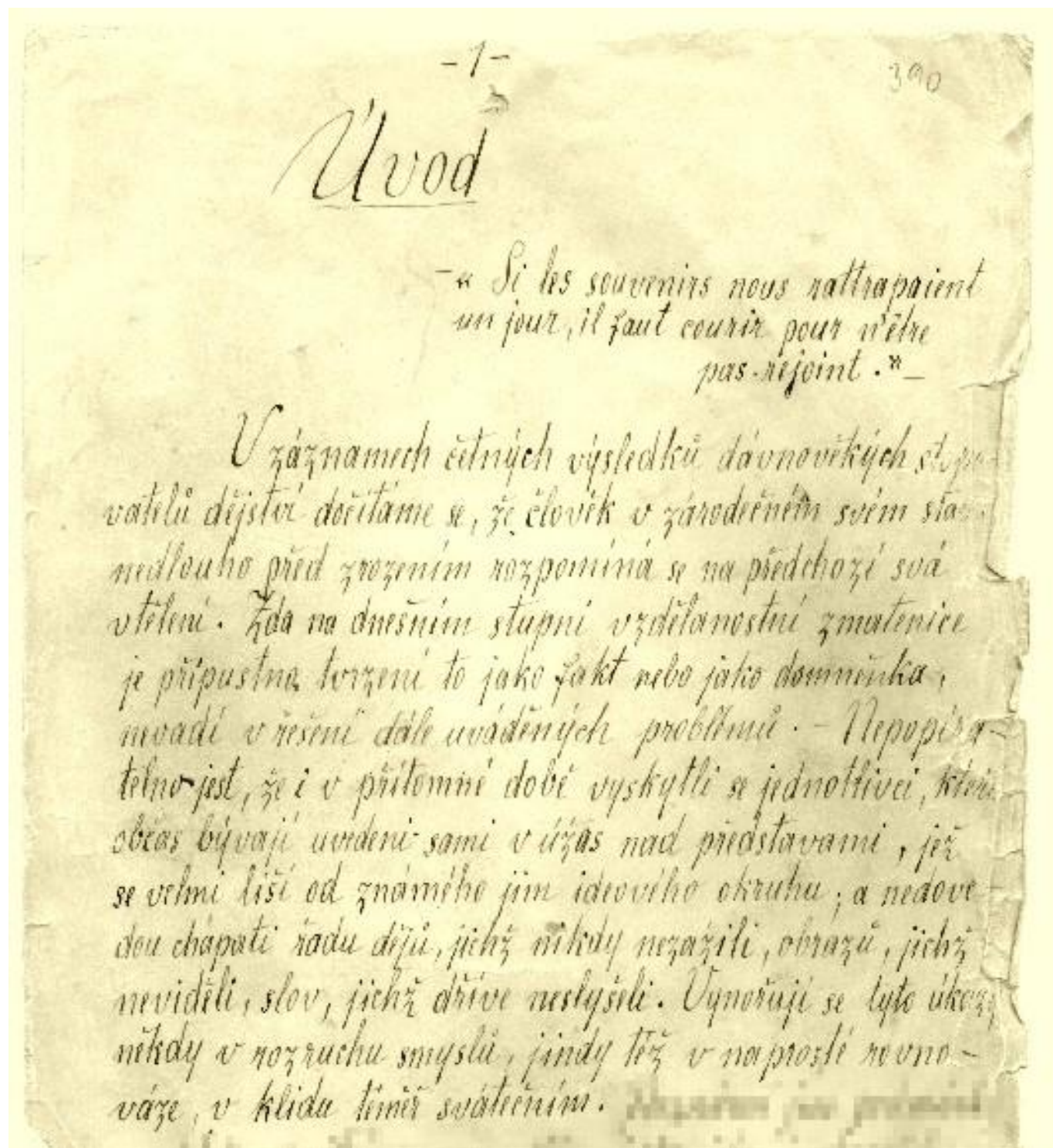
Dcera Vysočiny

Jako vzpomínku na svéráznou myslitelku, důslednou feministku, hlasatelku filosofie a theosofie, známou především svým přátelstvím k básníkovi Otokaru Březinovi – Annu Pammrovou (narozenu 29. června 1860) jsme vybrali dopis z právě vydané publikace Petra Holmana: Otokar Březina – Korespondence I. ...

Pozdravuji Vás vroucně. Počátkem příštího měsíce zašlu Vám ještě některé knihy; také své Ruce v novém, příručním vydání, které bylo právě v těchto dnech uspořádáno. Je-li Vám možno jen poněkud vytrvati v započatém románě, vytrvejte. A hlavně co nejvíce žitých faktů, viděných typů, odvážně zachycených dojmů z věcí, autobiografie. Silná osobnost, v níž viditelný i neviditelný kosmos jedinečným způsobem se odráží a která v trvání celého slunečního systému se neopakuje, podaná v celé pravdě, jak dalece ji připouští naše přirozenost, je vlastně to jediné, co neztrácí nikdy zájmu v paměti lidí. A hledati zářivého chvění osobnosti v dílech lidské myšlenky, když se utahuje, plachá, jako by se bála příliš krutého světla našeho slunce, a když jenom teskným úsměvem mlčení dává uhádnouti svá tajemství – není to jedna

z nejjemnějších rozkoší poznání, dostupných na zemi? Na této zemi konečně přece jen chudé na radost?

... a ukázkou jejího rukopisu:



Úryvek z úvodu k nedokončenému románu Anny Pammrové Antieva:

Pozn.: Společnost Anny Pammrové v Tišnově, založená v roce 1995, vyvíjí vzhledem ke svým možnostem velmi bohatou a záslužnou činnost. Se svými nadšenými členy pořádá různé akce literárního a poznávacího zaměření. Zásluhou předsedkyně Vlasty Urbánkové byly vydány publikace o životě této

neobyčejné ženy, sbírka básní „Divočinu slov mi nech“ a nedokončený román z pozůstalosti „Antieva“. Vlasta Urbánková se autorsky podílela na putovní výstavě o Anně Pammrové, uspořádané Muzeem v Předklášteří u Tišnova, s cílem seznámit veřejnost úplně poprvé s touto zajímavou osobností.

Obě společnosti, jak Březinova tak Pammrové, úzce spolupracují, vzájemně se zvou na své akce a obohacují se tak o nové poznatky a kulturní zážitky.

Zora Ergensová

František BÍLEK * 6. 11. 1872 Chýnov u Tábora
† 13. 10. 1941 tamtéž

český sochař, grafik, myslitel a spisovatel

Nejvýznamnější představitel naší symbolistické sochařské generace. F. Bílek navštěvoval nejdříve ateliér malby Maxmilána Pirnera na Akademii výtvarných umění v Praze (1887), ale po zjištění částečné barvosleposti přešel v roce 1888 na sochařství k profesoru Josefu Mauderovi. Sochařství pak ještě rok studoval na Académie Colarossi v Paříži v rámci Lannova stipendia, které získal po absolvování pražské školy. Od roku 1895 pobýval v rodném Chýnově, kde si postavil vilu s ateliérem, pak střídavě žil v Chýnově a Praze, kde si v roce 1911 postavil na Hradčanech dům s atelierem podle vlastního návrhu..

Roku 1897 se zapojil do hnutí Katolické moderny; od roku 1909 byl členem Umělecké besedy. V témž roce vyšla jeho kniha Cesta (soubor 38 obrazů). Ještě v Paříži vytvořil dvojici soch, které již byly předobrazem další tvorby, a to nejen formálně, ale i námětově (Golgota a Orba je naší viny trest, obě 1892). Snaha o přesné zachycení detailů se odráží i v použití méně obvyklých sochařských materiálů (provaz, z drátu upletená trnová koruna). Jistě nebylo náhodou, že se tyto sochy svým pojetím blíží rané severoitalské renesanci. U všech se projevoval více než zřetelně jejich literární význam, který ostatně obsahovalo veškeré jeho dílo, často v literárních souvislostech vznikající. Vliv na to měl jistě i Bílkův sklon ke kazatelství, ale nepochybně přátelství s básníkem Juliem Zeyerem a **Otokarem Březinou** a samozřejmě jeho vztah k teologii a filosofii. Sochy předložené stipendijní komisi však byly odmítnuty a Bílkovi odňato stipendium. Josef Václav Myslbek tehdy dokonce prohlásil, že předložené sochy nesnesou srovnání ani s pracemi jeho posledního žáka. Ale již dalším významným dílem, Orbou křížem (1895), si Bílek vysloužil Myslbekovo uznání. Plastikou Podobenství velkého Západu Čechů (1898) pak dokonce mezinárodní ohlas.

Ukřižovaný z roku 1897, později umístěný v pražské katedrále sv. Víta, znamenal pokus o smíření expresivního a secesního výrazu přesto, že Bílek proti ornamentálně pojímané secesi vystupoval. Strom, jenž bleskem zasažen, po věky hořel (1901) byl odezvou na soutěž o Husův pomník, které se však Bílek neúčastnil. S velkým projektem souboru soch (viz Cesta) volně souvisejí i Slepci (1902), Modlitba nad hroby (1905) umístěná v Chýnově, a také kopie Mojžíše (1905) u Staronové synagogy, jehož originál byl zničen fašisty za 2. světové války.

Bílek se zúčastnil také soutěže o plastiku pro Národní památník na Vítkově. Samostatně vyřešil i jeho architekturu, ve srovnání s jinými návrhy, silně potlačenou ve prospěch sochy.

Bílkův výrazný talent se uplatnil i v architektuře a oblasti užitého umění. Po I. světové válce bylo Bílkovo umění odmítáno především avantgardou, později i soudruhy, snažícími se určovat tvářnost naší kultury. Znovu se mu dostalo uznání až od 60. let minulého století, které nakonec vyústilo soubornou výstavou roku 2000 v Jízdárně Pražského hradu.

Jakub DEML * 20. 8. 1878 Tasov
 † 10. 2. 1961 Třebíč

kněz, básník a prozaik

V rozsáhlém a velmi rozmanitém literárním díle J. Demla se odráží košatá osobnost tvůrce: subtilní, něžná lyričnost básníka, okouzleného krásou ducha, přírody a všeho živého a útočná polemičnost obávaného kritika a pamfletika. Demlovský básnický odkaz se projevil v poezii V. Nezvala i v existenciální poezii niterných hloubek F. Halase, J. Zahradníčka nebo V. Holana a samozřejmě měl výrazný duchovní vliv na řadu významných i méně významných básníků duchovní či katolické orientace.

Po ukončení studií (1902) na bohosloveckém ústavu v Brně, kam vstoupil na doporučení **Otokara Březiny**, působil jako kněz na různých venkovských farách na Moravě. Od roku 1903 se začal stýkat s vůdčí postavou tzv. katolické obnovy Josefem Florianem, s nímž působil v redakci edice Studium. Vinou častých konfliktů s nadřízenými církevními úřady byl nejdříve roku 1907 poslán na roční dovolenou a pak od roku 1909 předčasně dán na trvalý odpočinek. Po roztržce s Florianem odešel roku 1912 do Prahy, kde se stýkal s J. Váchalem, F. X. Šaldou a započal se jeho vztah k Elišce Wiesenbergerové. Roku 1913 mu byl pražským ordinariátem zakázán pobyt v Praze a Deml se

vrátil do svého kraje, kde v Jinošově u Náměště nad Oslavou prožil u švagra I. světovou válku. Díky tomu se na jinošovském hřbitově ocitly pomníky od Františka Bílka pro jeho sestru Matyldu (Matylku) a švagra Kryštofa. Po krátkém pobytu na Slovensku a v Bělé pod Bezdězem se spolu s Pavlou Kytlicovou vrátil roku 1922 do Tasova, kde žil až do své smrti.



Během svého života Deml napsal a většinou sám vydal okolo 140 knih poezie, básnických próz, esejí, polemik, kritik, komentářů, pamfletů, kázání a náboženských meditací, ale i překlady děl církevních otců a mystické literatury. K nim se druzí několik tisíc závažných dopisů, poslední dobou postupně publikovaných. Nejnověji připravuje pro tento rok rozsáhlý výbor tišnovské

nakladatelství SURSUM.

Zřejmě nejznámější a jistě nejvydávanější je sbírka básní v próze - důvěrných oslovení květin - Moji přátelé (poprvé vyšla 1913, ale Deml na ní pracoval celý život), v níž velmi prostým a konkrétním jazykem dosahuje až vizionářského účinku. Velmi známá je i poéma Miriam (1916) či próza Hrad smrti (1912), která je - podobně jako i některé jiné Demlovy prózy - stylizována, jako by šlo o neznámé, náhodou nalezené torzo rukopisů. Atmosféra hrůzy z lhostejnosti, duševní prázdnoty a nicotnosti vládne i knize snů a vizí Tanec smrti (1914). Dialog s panem BMP (tj. Bohumilem Malinou Ptáčkem), mísící pamflet s halucinačními výjevy a naturalistickou otevřeností, je znakem básnické prózy Zapomenuté světlo (1934).

Velký rozruch způsobilo roku 1931 osobně pojaté **Mé svědectví o Otokaru Březinovi**, do něhož začlenil přepisy snů, korespondence, citátů, úvah, meditací a glos. Nepochopený román způsobil nesčetné útoky na básníka, vycházející především ze zásadní neznalosti faktografických zdrojů tohoto díla i vnitřních důvodů, které Demla vedly k pokusu zařadit zbožňovaného, ale málo čteného básníka, mezi ostatní smrtelníky.

!!! Prvořadá kulturní událost roku !!!

Korespondence Otokara Březiny

Necelý měsíc před vstupem ČR do EU byla vydána ve dvou objemných svazcích Korespondence Otokara Březiny, dílo, které připravoval a zpracovával Petr Holman 31 let.

V odborných kruzích je Březinova korespondence považována za nedílnou součást básnickovy literární tvorby.

Otokar Březina si po vydání svých básnických sbírek byl vědom toho, že i jeho korespondence může být jednou zveřejněna. Jeho přáním však bylo, aby se tak stalo, až nebude mezi živými, což někteří jeho současníci nerespektovali. V korespondenci se odráží i básník tvůrčí. To je příležitost pro badatelské hledání motivů a souvislostí v určitých časových obdobích. Pro nás všechny může být klíčem k hlubšímu porozumění jeho dílu.

Uspořádání Korespondence je brilantní v přehlednosti i odkazech, jak jsme u Petra Holmana zvyklí.

Dílo Otokara Březiny je nesmírně cenné svojí formou i obsahem a zaměřením, které vychází z nejlepších tradic a směřuje k pochopení společenského vývoje, podporuje porozumění a úctu mezi lidmi i mezi národy a inspiruje tvůrce v nejrůznějších oblastech lidské činnosti. Jak moc tuto podporu naše společnost potřebuje, můžeme sledovat dnes a denně. Proto by Korespondence Otokara Březiny neměla chybět v žádné veřejné knihovně.

Petr Holman odvedl spolu se svými pomocníky (kterým v závěru knihy děkuje) tímto skvostným dílem vynikající práci a doufáme, že bude i veřejně oceněna. K tomu bychom měli jako členové Společnosti Otokara Březiny napomoci. Petru Holmanovi i touto cestou upřímný dík za nesmírně pečlivou a obětavou práci pro Otokara Březinu a jeho dílo!!!

Sborník Otokar Březina 2003

S potěšením Vám můžeme oznámit, že jsme na konci května t.r. vydali v nakladatelství Sursum v Tišnově Sborník ze sympozia konaného ve dnech 17. a 18. října 2003.

Editorské práce se opět ujal Petr Holman s precizností jemu vlastní. Díky jemu mohly být zařazeny též příspěvky zaslané od zahraničních bohemistů a překladatelů díla Otokara Březiny. Zpestřením jsou studentské práce básníka a pro studijní účely výběrový přehled bibliografie Otokara Březiny od roku 1996 do r. 2004.

Náklady na Sborník pomohly krýt grantové příspěvky z Edice Vysočiny

a z Nadace Vize 97 Dagmar a Václava Havlových. Pro členy SOB je stanovena

cena 220 Kč. Těm, kteří se nebudou moci zúčastnit výročního setkání SOB

v Jaroměřicích n.R. dne 11. září, můžeme Sborník poslat na dobírku. (220 Kč

+ poštovné).

Z činnosti Společnosti:

28.2.2004 jsme uskutečnili pořad „Na návštěvě u Březiny“. Program byl sestaven ze záznamů z rozhovorů s Otokarem Březinou, především jak je zapsal pan profesor Jech a další osobnosti, doplněný úryvky z Březinových dopisů a esejí. Účast byla velmi dobrá. Přijeli zájemci ze širokého okolí.

6.3.2004 uspořádal P. Karel Šubrt při příležitosti 75. výročí úmrtí Otokara Březiny slavnostní „Podvečer s poezií Otokara Březiny“ v podání Rudolfa Kvíze s hudebním doprovodem místního chrámového sboru pod vedením paní Marty Hejskové. Účastníci, kterých bylo asi 60, odcházeli s krásným zážitkem ze setkání s Březinovou poezií. Je to krásný příklad pro naše členy i v jiných městech.

25.3.2004, ve výroční den úmrtí Otokara Březiny jsme po pietním aktu u jeho hrobu uspořádali Slavnostní setkání k 75. výročí úmrtí s recitací Jiřího Duška, člena ND v Brně a s koncertem chrámového sboru pod vedením Ladislava Šabackého. Toto Slavnostní setkání bylo uspořádáno ve spolupráci s Klubem seniorů a Kulturním střediskem v Jaroměřicích n. R.

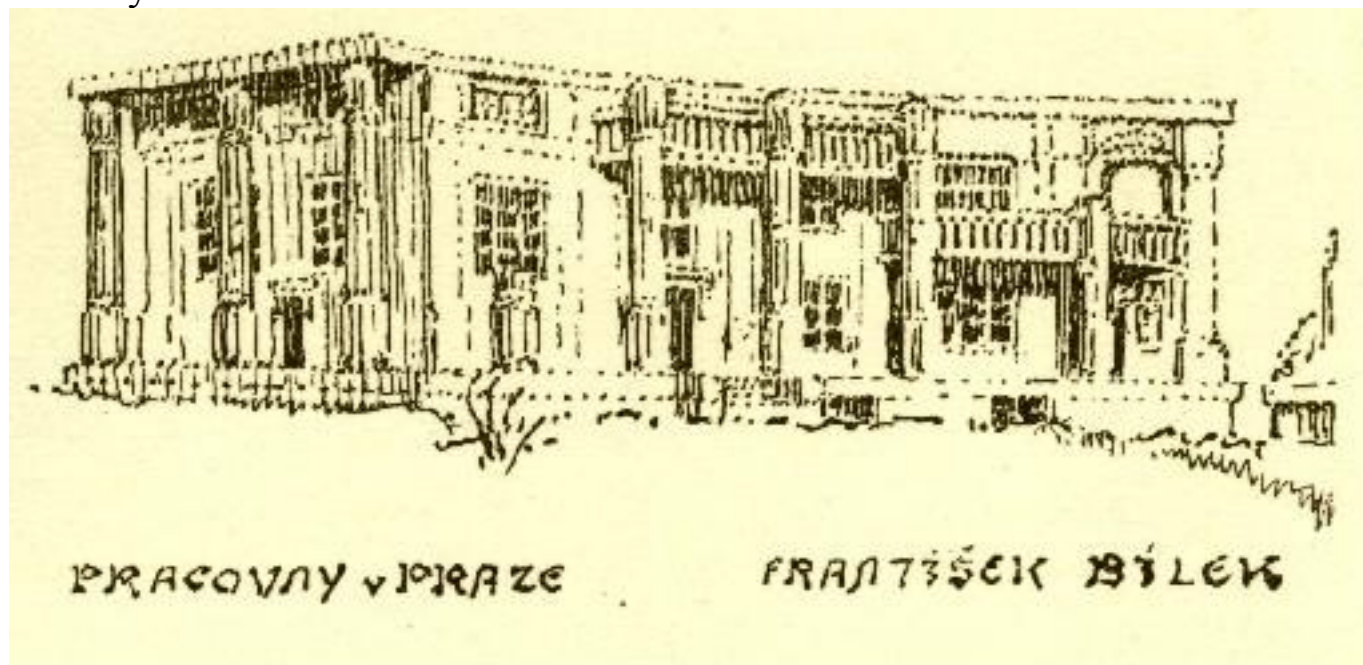
I díky této spolupráci byla návštěva mimořádně vysoká.

22.5.2004 se v Městském kulturním středisku uskutečnil večer poezie Jiřího Kuběny pod názvem „Doryforos i Ganymedes“. Tento program byl krásným

zážitkem ze setkání s básníkem a velkým ctitelem Otokara Březiny. V autorském čtení jsme se seznámili s tvorbou Jiřího Kuběny a s dílem, které bylo v posledních dnech vydáno. Nechybělo jako vždy ani vyznání obdivu Otokaru Březinovi.

12.6.2004 jsme uspořádali přednášku s besedou s redaktorem Lidových novin Jaromírem Slomkem na téma „Březina člověk politický“. Přednáška byla rozšířením příspěvku Jaromíra Slomka, kterou nemohl přednést na Symposiu Otokar Březina 2003. Přednáška i beseda byly vysoce hodnoceny. Návštěva Jaromíra Slomka navozovala asociace návštěvy Karla Čapka u Otokara Březiny. Z této návštěvy napsal pan redaktor povzbudivý článek do Lidových novin.

Srdečný dík.



Pozvánka na

Výroční setkání Společnosti O. Březiny v Jaroměřicích n.R. 11.9.2004

Program:

- 10,30 Pietní akt u hrobu básníka s krátkou promlouvou Jiřího Kuběny.
- 13,30 Vlastní výroční setkání, se zprávou o činnosti, hospodaření atd. a s obvyklou diskusí.
- 15,30 Beseda s Petrem Holmanem s možností podpisu Korespondence a dalších publikací, které editoval. Výroční setkání i besedu s Petrem Holmanem zpestří recitace s hudebním doprovodem, které připravuje paní učitelka Doležalová s mladými.
- 19,00 možnost účasti na mši svaté v chrámu sv. Markéty.

Program na druhou polovinu roku:

2. a 3.10.2004 Literární pouť po stopách Františka Bílka a Otokara Březiny. Podrobnosti v příloze. Při této příležitosti v sobotu 2.10. se večer v Jaroměřicích n. R. uskuteční autorské čtení z poezie Aleše Nevečeřala, předsedy Společnosti Františka Bílka.

30.10.2004 večer poezie dvou našich členů: Jaromíra Zelenky a Pavla Herota.

V listopadu přednáška s besedou s panem učitelem Josefem Pěňčíkem.
Děkujeme i touto cestou našim věrným členům, manželům Kodříkovým, za dar.

Pamětní medaile. Jednáme se starostou Jaroměřic n. R. o společném vydání asi 150 ks medailí, na nichž z jedné strany bude Otokar Březina a z druhé strany znak Jaroměřic n. R.

Jednáme o opravě luceren na hrobu Otokara Březiny, které jsou dílem Františka Bílka a jsou značně poškozeny.

Získali jsme příspěvek ve výši 70% nákladů na instalaci folie do oken Březinova bytu, které pohlcují UV paprsky, aby byla chráněna výtvarná díla i rukopisy.

Příspěvky do bulletinu: Připomínáme všem členům a přátelům, že je možné posílat příspěvky k otištění do konce října. Z delších příspěvků, které by bylo nutno krátit, bychom zveřejnili zajímavou stať nebo zkrácený text. Celý text by pak bylo možno číst na našich webových stránkách, popřípadě si ho odtud stáhnout.

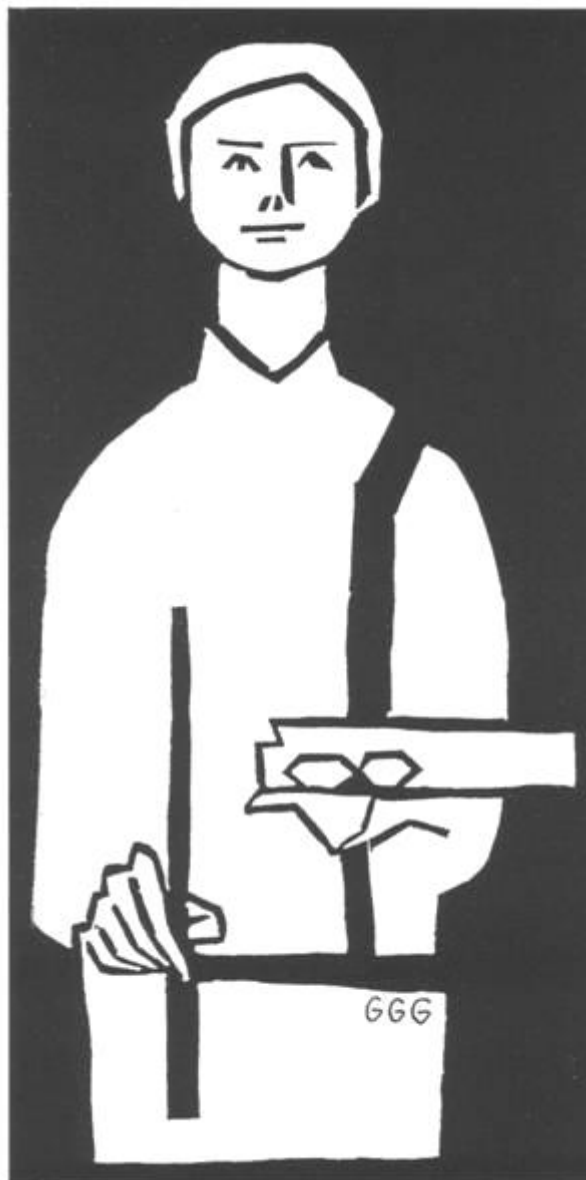
Jiří Höfer

Seznam nahrávek na MC (kazetách):

Otokar Březina

Zrcadlení Otokara Březiny
Esej Slovo 1. a 2.

Fragmenty 1905 – 1924
z knihy Emilie Lakomé
„Úlomky hovorů Otokara Březiny“



Tímto autoportrétem Gertrudy Gruberové – Goepfertové připomínáme, že se tato významná česká malířka a spisovatelka dožila v dubnu letošního roku osmdesáti let. Rodačka z Janštýna u Jihlavy žije v německém Rosenheimu.

Bolest a světlo
z dopisů Otokara Březiny s Annou Pammrovou
Panorama poezie
ze sbírky Ruce a Větry od pólů
Březinovy extáze a sny
Nebezpečí sklizně
portrét básníka Otokara Březiny
Stavba ve výši
časoprostory poezie a myšlenek
Setba mé touhy
Literární pásmo ke 125. výročí narození Otokara Březiny
Semper viva – Otokar Březina
Moje matka
Zrození duše
Příroda
Hvězd hasnou tisíce
Dithyramb světů
Odpovědi
Kazeta pro návštěvníky muzea
Fonogramy osobní
František Bílek: O Březinovi (1,5 min.)
Bohuslav Foerster – Čisté jitro
na texty Otokara Březiny, Antonína Sovy a F. X. Šaldy
O životě a díle Otokara Březiny
hovoří Ferdinand Höfer

Anna Pammrová

Žena s duší lesa

Literární pásmo ke 140. výročí narození Anny Pammrové

Svědky času – Anna Pammrová

Paprsku tvůrčí, sílo tajemná

Josef Florian

Josef Florian – literární výročí

Staroříšská audience – Josef Florian

Dobré dílo Josefa Floriana

Kulhavý poutník, aneb dobré dílo Josefa Floriana

Ludmila Klukanová

Skryté krystaly

3. část – Ludmila Klukanová

Zemský ráj

meditativní novela

Josef Pěňčík

Skryté krystaly

11. část - pan učitel Pěňčík a Jinošov

Karel Švestka

Švestkův Tasov

schůzky s literaturou

Bohuslav Reynek

O Bohuslavu Reynkovi

V Peterkovské aleji

Domy s pamětní deskou – Petrkov

Petrkov

ke 110. výročí narození Bohuslava Reynka

Spojovala je jen poesie

O Bohuslavu Reynkovi a Suzanne Renaud

Drahý příteli

z dopisů Suzanne Renaud a Bohuslava Reynka

Bohuslav Reynek v Petrkově

zhudebněné básně Bohuslava Reynka – Iva Bitová

Semper viva – F. X. Šalda

Strom bolesti

Zápas s andělem

Chvála mnicha

Prorok zpronevěřilý

Jaroslav Seifert – Madony

Jaroslav Vrchlický – intimní (ke 150. výročí narození J. V.)

Vítězslav Nezval – Smuteční hrana za Otokara Březiny

Vítězslav Nezval očima básníka Jiřího Kuběny

Svědkyň času – Ludmila Macešková (Jan Kameník)

Korespondence Karla Čapka a Olgy Scheinpflugové

Karel Havlíček Borovský – O českém myšlení

V poutech tradice – k 50. výročí Vladimíra Helferta

Bedřich Fučík – Čtrnáctero zastavení

Zastavení 13. Medailón (Rudolf Černý)

Básníci na Bítově

Reportážní sestřih ze setkání českých básníků a literárních kritiků na Bítově (1996)

Bítov II. ročník – 2. část a 3. část (1997)

Suknice nesešíváná

Víra poezie v poezii

Poezie na konci tisíciletí

Vesmír jako báseň

Kdo je autorem poezie, šašek nebo šílenec? (1998)

Dědicové Jakuba Demla

Medek a Koblasa (1999)

Jiří Kuběna

Jižní kříž

Krev ve víno

výbor poezie Jiřího Kuběny

Básně a komentáře

z autorského večera

Vetus via – kulturní samoobsluha

Zamyšlení nad základními lidskými hodnotami

z pera O B, A. de Saint – Exupéryho

Úvahy C. S. Levisa

Věk prodejnosti (léta 70-89)

obrazy z dějin poválečné literatury – 11. část

Martin Heidegger – O pravdě a bytí – 1. část

Miloš Reinuš – Setkání s A. Dvořákem – 2. část

Eufonie – Antonín Dvořák málo známý

Dvořák a Anglie – 2. část

Eufonie – Nová Říše

Toulky Moravou – Jaroměřice nad Rokytnou

F. V. Míča – Symfonie D dur Opus 35

Felix Kadlinski – Vzдорoslaviček

Akce Společnosti Otokara Březiny

Podvečer s nakladatelstvím Vetus Via a jeho autory (1996)

Beseda s Gertrudou Gruber-Goepfertovou (2001)

Beseda s prof. Vlastou Urbánkovou o Anně Pammrové

Beseda s Jiřím Reynkem o Bohuslavu Reynkovi (2003)

Večer k 35. výročí úmrtí Jakuba Demla

Jakub Deml

poezie z díla Jakuba Demla

Rozhovor o Tasově a Jakubu Demlovi

Josef Václav Sládek

Dals mi Pane míru let

Jakub Deml

Česno 1. část – 3. část

Koláž z 26 svazků Šlápění

odhalení pamětní desky Jakubu Demlovi – 20.8.1999 – Tasov

O poezii Jakuba Demla

Rodný kraj

Jan Zahradníček

Zpěvy léta (ze sbírky Čtyři léta)

Dost místa pro ostny (Vzpomínky Marie Zahradníčkové)

Čtyři léta

Za dveřmi na závoru (ze sbírky rouška Veroničina)

Slovo (esej z r. 1940)

Semper viva – Jan Zahradníček

Dokumenty a svědectví

Boris Pasternak – Když básník miluje

Jan Čep

Zápisky Jiljího Klena (1. část – 3. část)

Ranní úvahy Jana Čepa

Já a druhý (úryvky z eseje)

Hranice stínů (1. – 10. část)

Události a lidé (esej)

Tajemství našich setkání (esej)

Tyto kazety je možné po předchozí domluvě přehrát v Muzeu O. Březiny.

Helena Peschová

Většinu kazet nahraných panem Stanislavem Hrdým roztřídila a uspořádala Ing. Helena Peschová. Tato práce obnášela asi čtyři sta neplacených hodin. Srdečný dík. (pozn. red.)

Webové stránky Společnosti Otokara Březiny jsme zřídili za pomoci Petra Hobzy.

Adresa našich stránek: <http://otokar-brezina.czechian.net>

Na těchto stránkách budeme zveřejňovat aktuality, zvláště informace o programech, ale také Bulletin SOB. Toto je důležitá informace, protože naši členové a odběratelé Bulletinu, kteří mají svoji internetovou schránku, by ho mohli dostávat touto cestou. Z toho důvodu Vás prosíme, abyste nám sdělili adresu Vaší schránky, pokud o tento způsob zaslání máte zájem.

Postupně bychom chtěli zveřejnit informace o Muzeu Otokara Březiny a k tomu praktické informace pro návštěvníky a později i Březinovo dílo.

Tato adresa je neplacená, tzn., že není tak bezpečná. Když se nám podaří zajistit finance, převedeme adresu na placenou, což bude bezpečnější a pohodlnější. Případné příspěvky do našich webových stránek mohou posílat všichni členové a ctitelé O. Březiny a jeho díla.

Významná výročí:

Otakar Fiala (*2. 6. 1889), zpracoval z pozůstalosti O. Březiny šest doposud nevydaných esejů. Tím umožnil vydání druhého svazku próz, nazvaného Skryté dějiny.

Joža Cigánek (*24. 6. 1904), významný dirigent a komponista, pokračovatel jaroměřické hudební tradice, významný člen SOB.

Vlasta Cigánková, roz. Šlechtová (*2. 9. 1904), průvodkyně v Muzeu Otokara Březiny a dlouholetá pečovatelka o básníkův hrob, významná členka SOB.

Josef Fišer PhDr. (†18.12.1944), ředitel gymnázia v Moravských Budějovicích, významný regionální historik, první předseda SOB.

Srdečně blahopřejeme našim čestným členům k významnému životnímu jubileu:

hudebnímu skladateli **Petru Ebenovi** (75)
členu ND v Praze **Miroslavu Doležalovi** (85)
členu ND v Praze **Radovanu Lukavskému** (85)

Slovy Otokara Březiny: „Za všechno díky“ a k tomu přání dobrého zdraví a radosti z vykonaného díla.

Ferdinand Höfer

Tímto číslem se ujímá práce redaktora Bulletinu SOB pan Radovan Zejda, kterému přejeme hodně dobrých a obětavých spolupracovníků, aby Bulletin plnil své poslání.

Paní učitelce Marii Hružové a panu učiteli Josefu Hružovi upřímný a srdečný dík za vedení Bulletinu po dobu téměř čtrnácti let. Těší nás, že zůstávají platnými členy výboru SOB.

Bulletin vychází díky finančnímu příspěví Ministerstva kultury ČR.

Děkujeme sponzorům: K & K, Třebíč

**Renova Strážnice
Slavomír Solař, Liberec
Tomáš Marek, Brno
Petr Hobza, Jaroměřice n. R.**

a třebíčské firmě Stanislav Hort za tisk bulletinu

Bulletin vydává výbor Společnosti O. Březiny v Jaroměřicích n. Rok., Březinova 46, tel.: 603 760 768.
IČO 44065841, č.ú. 1523660379/0800; e-mail na předsedu Mgr. Jiřího Höfra: hofer.j@seznam.cz
Toto číslo sestavil Radovan Zejda, tisk Helena Stejskalová a Miroslava Prokopová.

Portrét O. Březiny od Vladimíra Lavického, ilustrace od akademické malířky Boženy Kjulleněnové, akademického sochaře Františka Bílka a Bohuslava Reynka (Vážka)